

NIEDŹWIEDZIE BEZ GRANIC - WIELKA WĘDRÓWKA IWO

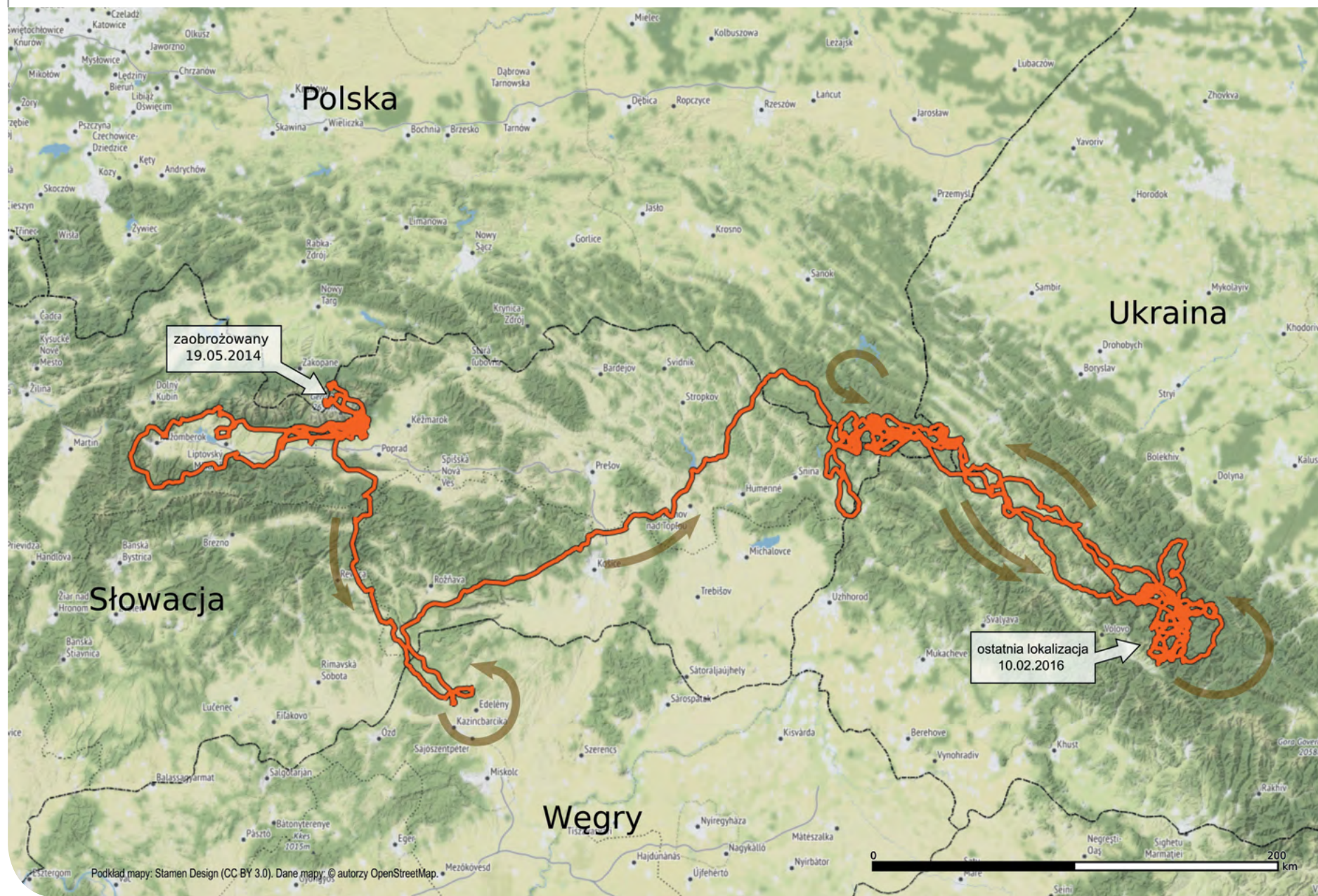
NURIA SELVA
KAMIL BARTOŃ

*Trasa wędrówki niedźwiedzia Iwo,
monitorowana dzięki założonej
obrożą telemetrycznej,
wyniosła w ciągu niespełna dwóch lat
3640 km*

Dzięki zastosowaniu nadajników GPS i ścisłej współpracy międzynarodowej naukowcy mogą dokładnie śledzić trasy wędrówek zwierząt z populacji transgranicznych. Duże drapieżniki potrafią pokonywać odległości kilku tysięcy kilometrów przemieszczając się po terenach różnych krajów. Analizując szlaki dalekich wędrówek niedźwiedzia Iwo będziemy mogli usprawnić gospodarowanie przestrzenią, np. planowanie przejść dla zwierząt czy korytarzy leśnych, i chronić wspólne zasoby dzikiej przyrody.

Niedźwiedź Iwo w ciągu tygodnia przebył drogę z Tatr na Węgry, później udał się w Bieszczady, a następnie w Gorgany na Ukrainie. Obserwowanie jego wielkiej wędrówki było możliwe dzięki obroży telemetrycznej z nadajnikiem GPS. Po zakończeniu swojej dwuletniej misji obroża Iwo samoczynnie się otworzyła i odpadła. Osobniki takie jak Iwo, przemieszczające się na duże odległości, są niezwykle cenne i powinny być szczególnie chronione.

W maju 2014 roku pięcioletni samiec niedźwiedzia brunatnego został odłowiony w Tatrzańskim Parku Narodowym. Pracownicy TPN oraz naukowcy z Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie założyli mu obrożę z nadajnikiem GPS, która za pomocą SMS-ów przysyłała informacje o jego położeniu. Obroża była tak zaprogramowana, by po dwóch latach rozpiąć się i spaść z szyi zwierzęcia. Dzięki niej wiadomo, że Iwo to wytrawny podróżnik. Wiosną 2014 roku przyrodnicy monitorowali liczącą ponad 100 km wędrówkę Iwa w okolicach Liptowa na Słowacji. Ponadto w tym samym roku niedźwiedź dokonał igrzysk tater-

Badanie zostało sfinansowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (projekt GLOBE, grant POLNOR/198352/85/2013) w ramach Polsko-Norweskiego Programu Badawczego.

Publikacje naukowe: <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2019.e00541>

Publikacje popularnonaukowe:

<https://globeproject.pl/pl/118-niezwykle-wedrowka-iwa-na-poludnie>

<https://globeproject.pl/pl/122-z-tatr-w-bieszczady-przez-wegry-niesamowita-wyprawa-iwo-z-powrotem-w-polsce>

<https://globeproject.pl/pl/148-czy-iwo-zostanie-na-ukrainie>

<https://carpathianbear.pl/2019/niedziedzie-bez-granic-przemieszczanie-sie-drapieżnikow-na-dalekie-dystanse-w-zdominowanych-przez-czlowieka-krajobrazach/>

Strony projektów: <https://carpathianbear.pl/>, <https://globeproject.pl/pl/>

nickich wyczynów, trzykrotnie przechodząc przez główną grań Tatr, w miejscu, gdzie wznosi się ona na wysokość 2200–2400 m n.p.m. Rok później, pod koniec kwietnia 2015, Iwo wyruszył w kolejną podróż, którą zaczął w rejonie Popradu. Tym razem przeszedł 120 km w kierunku południowym. Na początku maja dotarł na Węgry, gdzie spędził tydzień i zawrócił na północ, by tydzień później być już na Słowacji. Następnie skręcił na północny wschód i rozpoczął zdumiewającą wyprawę przez Słowację. Po pokonaniu prawie 190 km od momentu opuszczenia Węgier, wrócił do Polski, na Podkarpacie. Następnie przeniósł się w ukraińskie Karpaty, po czym wrócił w Bieszczady i ponownie w ukraińskie Karpaty, by spędzić tam zimę. Jego obroża została znaleziona w gawrze w Gorganach przez naukowców z TPN, w rejonie, gdzie Iwo spędził ostatnie pięć miesięcy. Gorgany to pasmo górskie w południowo-zachodniej części Ukrainy, uważane za jedno z najdzikszych gór w Europie.

Dzięki nadajnikowi GPS, który określał położenie Iwa co pół godziny, jego przemieszczenia były przez cały czas monitorowane przez naukowców z Tatrzańskiego Parku Narodowego i Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, współpracujących w ramach projektu GLOBE. Od momentu, gdy Iwo dotarł do węgierskiej granicy, grupa polskich, słowackich, ukraińskich i węgierskich badaczy była w ścisłym kontakcie i wymieniała się informacjami na temat niedźwiedzia. Zebrane dane pomogły poszerzyć dotychczasową wiedzę o ekologii i zachowaniu dzikich karpaccich niedźwiedzi, a także o ich środowisku życia. Okazuje się, że dorastające samce niedźwiedzi poszukując nowych obszarów potrafią

przemierzać ogromne odległości. Mimo obaw naukowców odnośnie postępującego rozdzielania się wschodniej i zachodniej subpopulacji karpaccich niedźwiedzi, przykład Iwo dowodzi o istniejącej łączności i ciągłości między nimi. Co bardzo ważne, niedźwiedzie potrafią pokonywać duże odległości, wędrując po terenach mocno pofragmentowanej środkowej i południowej Europy, wykorzystując przejścia dla dzikich zwierząt przez autostrady, leśne korytarze, a nawet niewielkie lasy położone w okolicy terenów mocno zaludnionych. W czasie wędrowki Iwo przechodził przez linie kolejowe oraz ruchliwe drogi, a nawet słowacką autostradę D1, korzystając z wybudowanego nad nią szerokiego przejścia dla zwierząt.

Analizując szlaki wędrowek Iwo będziemy mogli lepiej zrozumieć, w jaki sposób zwierzęta się przemieszczają, jakie

elementy środowiska i przestrzeni wykorzystują w trakcie wędrowki, a co za tym idzie – będziemy mogli lepiej zarządzać przestrzenią, np. planując przejścia dla zwierząt czy korytarze leśne. Przykład Iwo pokazał, że niedźwiedziom obce są podziały granic. Wędrują przez państwa, oddziały leśne i parki narodowe. Być może musimy zweryfikować tradycyjne metody szacowania liczebności populacji w poszczególnych krajach, bo może się okazać, że to samo zwierzę liczy się kilkakrotnie?

Wędrowka Iwo pokazała również, jak niezwykle ważna i potrzebna jest współpraca pomiędzy naukowcami i służbami

*Poznanie tras wędrowek niedźwiedzi jest możliwe dzięki teledetekcji satelitarnej przy międzynarodowej współpracy naukowców
fot. Adam Wajrak*

ochrony przyrody nie tylko na poziomie krajowym, ale także międzynarodowym. Iwo zmobilizował kilkadziesiąt osób z Polski, Słowacji, Ukrainy i Węgier do ścisłej współpracy, która trwa do dziś i dynamicznie się rozwija. Ponieważ dzielimy transgraniczne populacje, musimy współpracować i podejmować transgraniczne decyzje, jeśli chcemy efektywnie zarządzać czy chronić zasoby przyrody w Karpatach.

Nuria Selva

nuria@iop.krakow.pl

Kamil Bartoń

kbarton@iop.krakow.pl

Zespół badawczy – Ekologia integracyjna

i stosowana

Instytut Ochrony Przyrody PAN

al. Adama Mickiewicza 33, 31-120 Kraków

